

Japonské jeskynní obranné komplexy na ostrově Okinawa

Boje na ostrově Okinawa byly velmi specifické. Překvapivě byly velmi podobné krvavým střetům v zemi nikoho během 1. světové války. Těžištěm japonské obrany byl velmi rozvinutý systém jeskyní a tunelů. Využití jeskyní bylo jedinou možností, jak mohla japonská 32. armáda čelit smrtící mase amerického dělostřelectva. Japonská obranná taktika založená na využití jeskyní byla velmi úspěšná.

Jeskynní válka

Díky jeskyním se stala bitva o Okinawu typickým příkladem poziční války. Bez využití podzemních komplexů by japonci americké přesile nedokázali vzdorovat. V některých ohledech překonala japonská jeskynní postavení zákopové systémy z 1. světové války a lze je pokládat za předchůdce tunelových komplexů budovaných severovietnamci u Cu Chi.

Podzemní velitelství

Nejkomplikovanějším podzemním systémem bylo velitelství 32. armády umístěné hluboko pod hradem Shuri (obr. 1 a 2). Podzemní tunel měl délku 1 280 stop a táhl se od severu na jih. Vstupy do tunelu byly vybudovány na obou jeho koncích. Do stran vybíhalo několik dalších krátkých tunelů. 5. dělostřelecký regiment využíval tunel o délce 200 stop, který se nacházel 300 yardů západně. 300 yardů východně od tunelu 32. armády se nacházelo velitelství 62. divize.

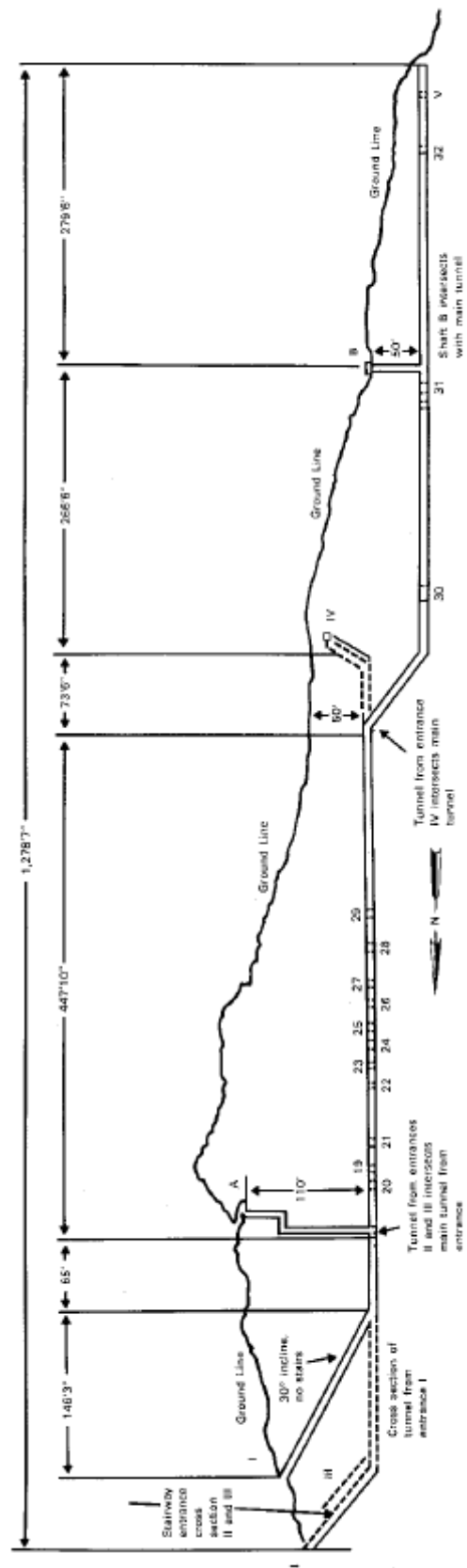
Velitelství 32. armády bylo vybudováno ve svažujícím se terénu. Největší hloubka pod povrchem byla 160 stop. Většina délky tunelu se nacházela v hloubce 50 – 100 stop. Samotné velitelství zabíralo cca 64 yardů. Japonští důstojníci mohli být rádi, že jejich velitelství nebylo umístěno na hradě Shuri, jelikož ten se v průběhu bitvy změnil na hromadu doutnajících trosek a jeho okolí připomínalo měsíční krajinu.

Oproti jeskynním bojovým postavením byl vnitřek velitelského tunelu vyztužen dřevěnými trámy a prkny. Ve vstupních šachtách byly nainstalovány dřevěné žebříky (obr. 3). Po každých cca 4 yardech byly v šachtě vybudovány plošiny. Vzhledem ke značné hloubce šachet (50 – 100 yardů) byl výstup na povrch velmi náročný. Místnosti, ve kterých pracovali důstojníci, byly vybaveny kancelářským nábytkem a byl do nich přiveden elektrický proud (obr. 4). Skladiště potravin bylo velmi dobře zásobeno. 72 stop jižního konce tunelu bylo využíváno jako kuchyně. Značná pozornost byla věnována odvodu kouře do míst, kde byl skryt před zraky amerických vojsk. Palandy pro mužstvo byly instalovány podél stěn tunelu. Celkově se dá říci, že tunelový komplex vyvolával dojem, že se člověk nachází na válečné lodi.

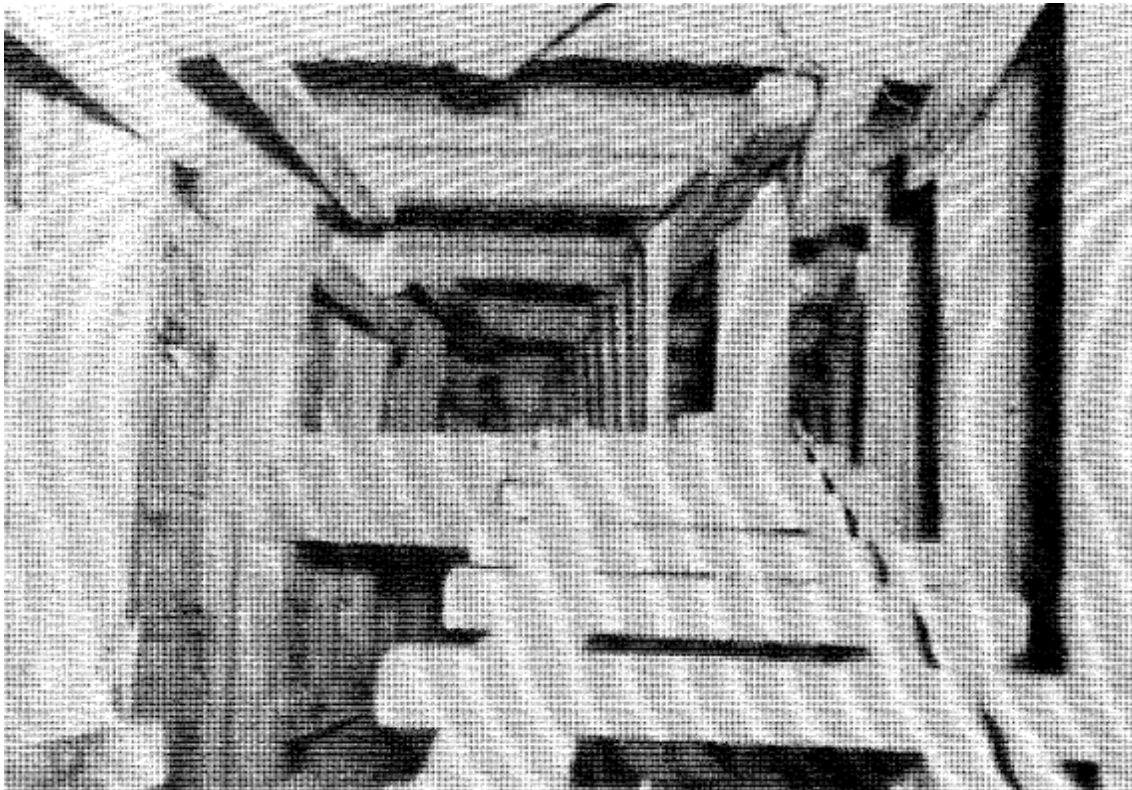
Před zahájením dělostřeleckého bombardování byl velitelský tunel naprosto bezpečný. Životní podmínky však byly dosti nepříjemné. Teplota uvnitř přesahovala 90°F a vzdušná vlhkost byla 100%. Stěny tunelu se rosily a veškeré vybavení bylo vlhké a lepkavé. Jeho obyvatelé trpěli vyrážkami, jelikož jejich pokožka byla stále vlhká. Ventilátor, který měl dovnitř vhánět čerstvý vzduch, umístěný v jedné ze vstupních šachet nebyl příliš účinný. Uskladněná rýže začala kvasit a pokrmy, které z ní byly připravovány, byly nepříjemně kyselé. V tunelu se nacházelo přibližně 1000 osob. Vzduch byl nedýchatelný a prosycený pachem lidských těl. Život v přečpaném tunelu byl velmi těžký.

K povzbuzení morálky pracovalo v kancelářích také 30 mladých žen (12 japonských a 18 žen z Okinawy). Jejich ubytovny se nacházely na jižním konci tunelu. Pro důstojníky byly v hojném množství k dispozici konzervované potraviny. Kuchaři jim z nich připravovaly chutné večeře. Součástí personálu byl také pekař, který důstojníkům připravoval chutné svačiny u kterých popíjeli čaj. Nedostatkovým zbožím byla čerstvá zelenina. Strážím se občas podařilo sehnat nějaká rajčata a zelí v okolních zahradách. Piva a saké byl dostatek. Důstojníci ve svých skříňkách přechovávali také slušné zásoby Skotské Whisky. Cigarety začaly, díky značné vlhkosti, časem plesnivět. Důstojníci si čas od času mohli dopřát cigarety značky Camel, které získávali z kontejnerů shazovaných americkým jednotkám.

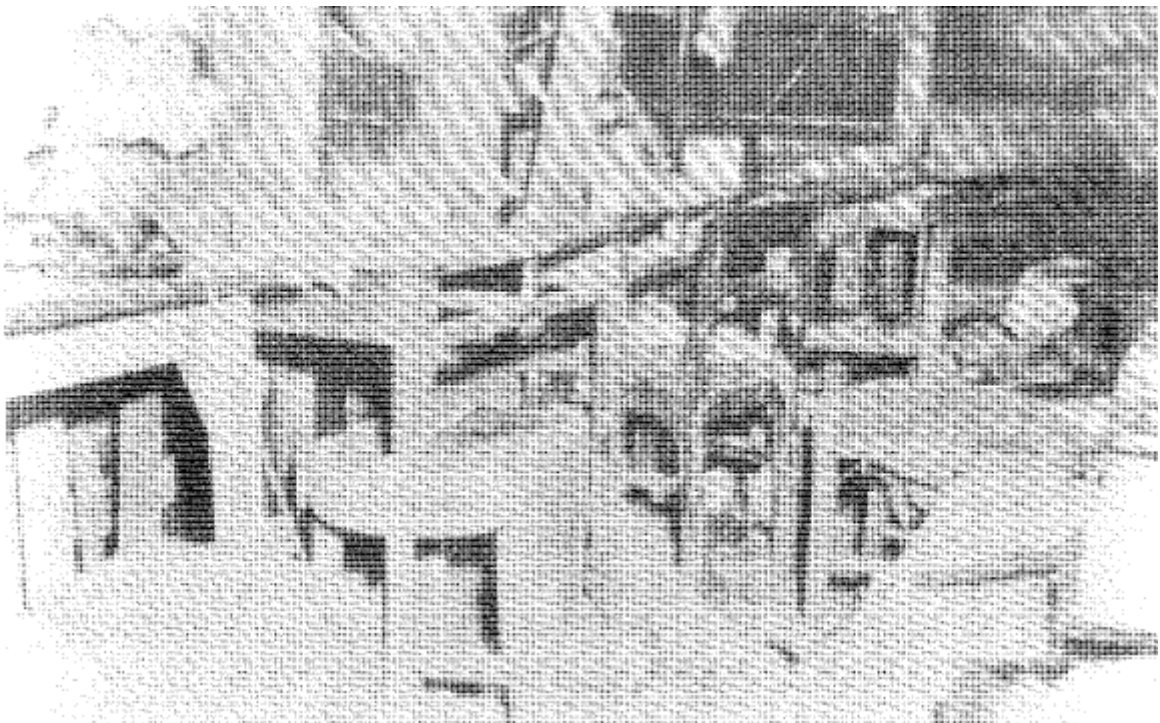
Kromě fyzických útrap byl život v podzemním komplexu náročný i po psychické stránce. Tunely byly osvětleny ve dne i v noci. Jejich obyvatelé tak byli velmi dezorientovaní. Spojky mohly z tunelů vycházet pouze v noci. Bojovou situaci tedy bylo možné analyzovat až po setmění. Teprve poté byly vydány nové rozkazy.

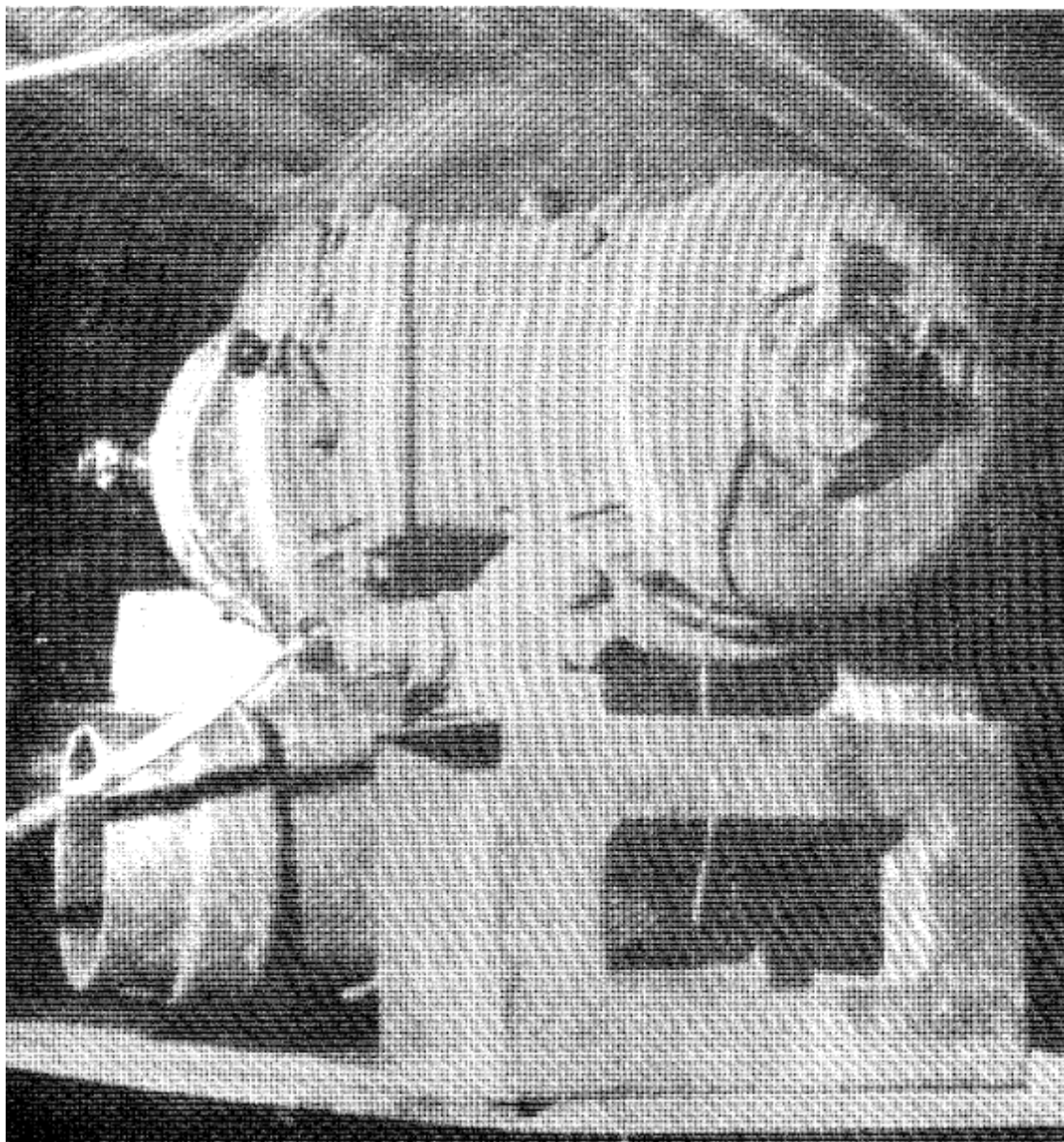
Obr. 1: Podzemní velitelství japonské 32. armády (řez)

Obr. 3: Vstupní šachta

Obr. 4: Kancelář důstojníků (před ústupem proběhl pokus o zničení vybavení)

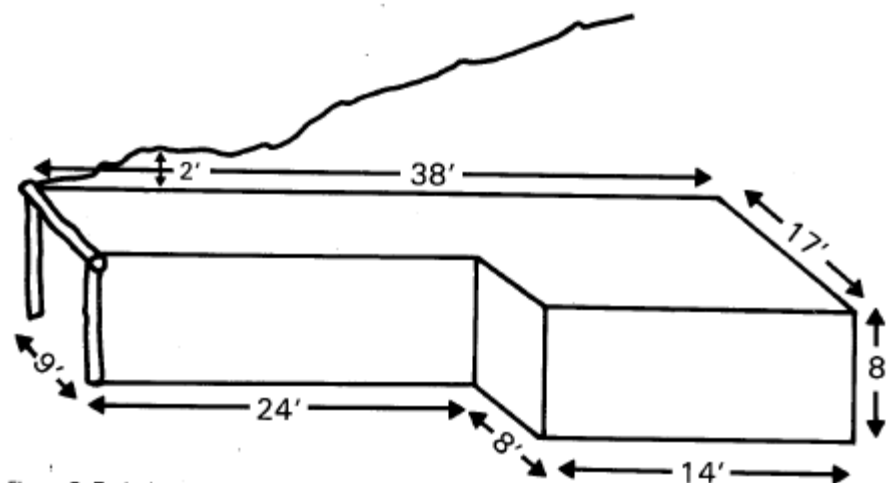

Obr. 5: Motor sloužící k pohonu ventilátoru

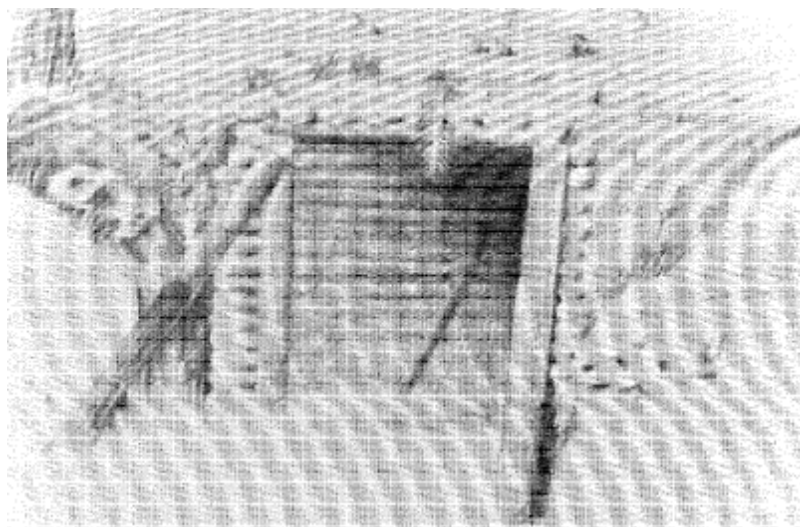
Bojová postavení v jeskyních a tunelech

Na ostrově bylo kromě výše popsaného tunelového komplexu vybudováno velké množství dalších podzemních staveb, ve kterých bylo rozmístěno celkem 100 000 příslušníků japonské 32. armády. Celková délka tunelů činila 60 mil. Tyto jeskyně se nacházely na jižním konci ostrova na ploše široké 3 – 12 mil a dlouhé 16 mil. Celá oblast byla poseta různými opevněními. Každá jednotka byla odpovědná za vybudování svých vlastních tunelů. Díky tomu nabývaly tunely různých podob. Palebné sektory jednotek o síle větší než batalion nebyly příliš dobře provázány.

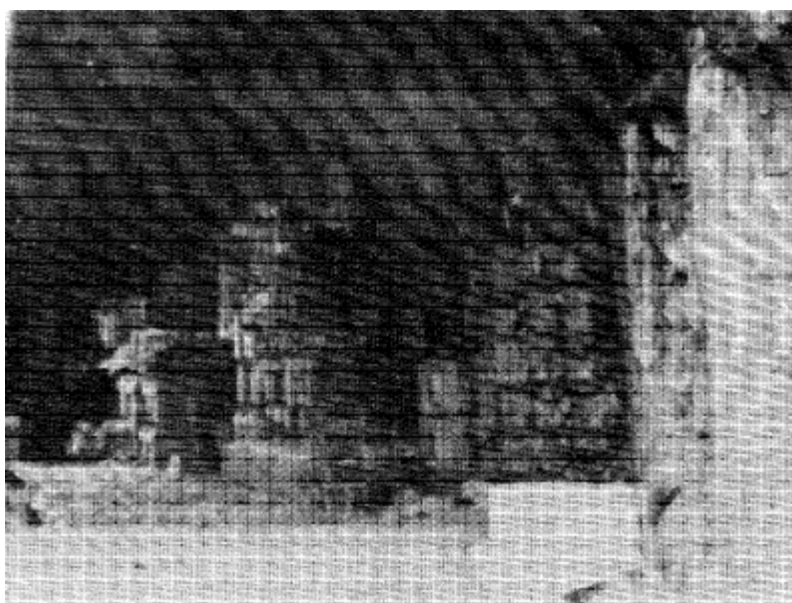
Jednotlivá podzemní postavení se lišila především ve velikosti, účelu a stupni dokončenosti. Nejlépe propracované a nejvíce dokončené byly velitelské úkryty. Druhým extrémem byly podzemní prostory vyhrazené ke skladování munice a zásob. Od ostatních se lišily především v tom, že byly velmi prostorné, měly široké vchody a šachty. Většinou byly opatřeny pouze jedním vchodem. Jeden z těchto úkrytů, který se nacházel na severním konci Okinawské šíje, byl prozkoumán americkými odborníky. Jeho schéma je uvedeno na obr. 6, 7 a 8.

Obr. 6: Podzemní skladiště

Obr. 7: Vchod do podzemního skladiště

Obr. 8: Interiér podzemního skladiště

Většina tunelů a jeskyní však sloužila jako bojová postavení. Bojová postavení měla rozmanitou velikost a provedení. Základní principy však byly u všech stejné. Terén na Okinawě je velmi členitý. Japonská taktika spočívala v ostřelování odvrácených svahů. Pevnůstky byly budovány ve svazích za nimi. Na jedné straně terénní vlny nebo vrcholu kopce byla střílna. Vchod se nacházel na druhé straně. Mohl mít podobu tunelu nebo šachty (obr. 9). Posádka pevnůstek byla dobře chráněna a mohla ovládat terén před sebou.

Stavební provedení pevnůstek bylo různé. Bylo ovlivněno množstvím pracovních sil a terénními podmínkami. Někdy byl vrchol kopce po celém obvodu protkán střílnami. Vchody a vstupní šachty byly velice dobře zamaskovány. Na povrchu ústily ventilační šachty.

Pro pevnůstky umístěné na hřebenech bylo charakteristické, že vchody se nacházely na opačné straně hřebene než střílny. Pouze pokud byl hřeben příliš široký, vstupovalo se do přístupového tunelu šachtou. Přístupové tunely byly 4,5 stopy vysoké a 3,5 stopy široké. Ve vstupní šachtě byl zavěšen provazový žebřík vyrobený z lana a bambusu. Šachty byly uzavřeny dřevěnými poklopy pokrytými drny. Střelecká místnost měla šířku cca 5,5 stopy a zužovala se směrem ke střílně. Střílny byly velmi malé. Měly šířku cca 8 palců a směrem ven se rozšiřovaly na cca 3 stopy. Uvnitř, pod střílnou se nacházel střelecký stůl. Vnitřek pevnůstky býval zpevněn dřevem. Posádka měla k dispozici malý úkryt, který vznikl rozšířením střelecké místnosti nebo vybudováním krátkého bočního tunelu.

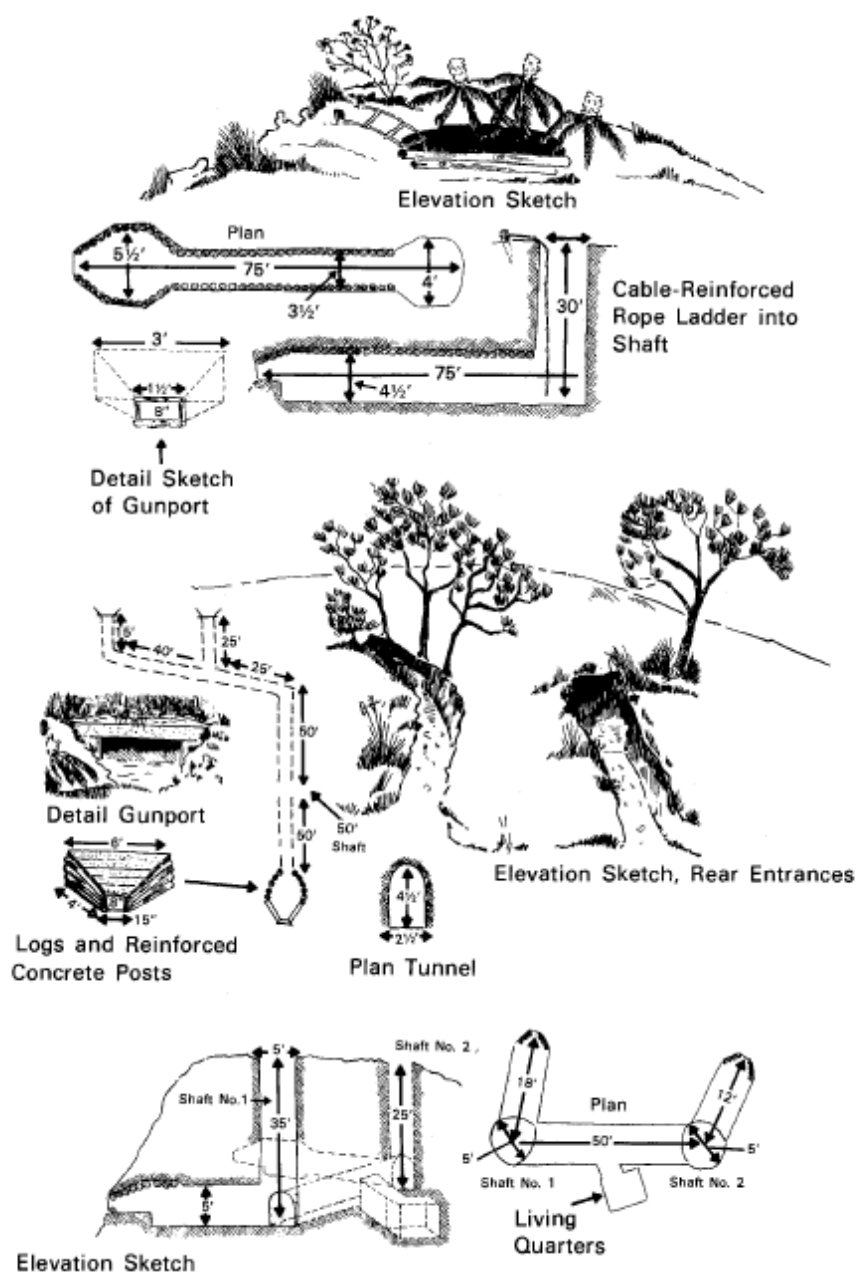
Sousedící jeskyně byly propojeny tunely. Pokud se nacházely dále od sebe, byly mezi nimi vyhloubeny spojovací zákopy. Obránci se tak mezi nimi mohli pohybovat skrytě. Velké jeskyně měly několik vchodů. Vchody a střílny byly obecně velmi dobře zamaskovány.

Američtí pozorovatelé konstatovali, že japonci v podstatě vyvinuli jakousi podzemní mobilní taktiku, když byly schopni tunely přesouvat jednotky na ohrožená místa. Některé podzemní komplexy umožnily japoncům, aby se nerušeně pohybovali v celém obranném pásmu.

Vzhledem k tomu, že téměř celá 32. armáda se nacházela pod zemí, byla její mobilita značně omezená. Výstavba spojovacích zákopů nebyla u jednotek na vyšší úrovni než batalion dostatečně koordinovaná. Větší útvary se tedy nebyly schopny po bojišti přesouvat nepozorovaně. Pokud se jim přesun podařilo provést, v jeskyních už pro ně nebyl dostatek místa. Přesuny jednotek, připravujících se na útok, bylo tedy možné provádět především v noci. Američané útočili většinou ve dne. Přesun jednotek, potřebných k provedení protiútoků, mezi jednotlivými opěrnými body byl tedy v podstatě nemožný.

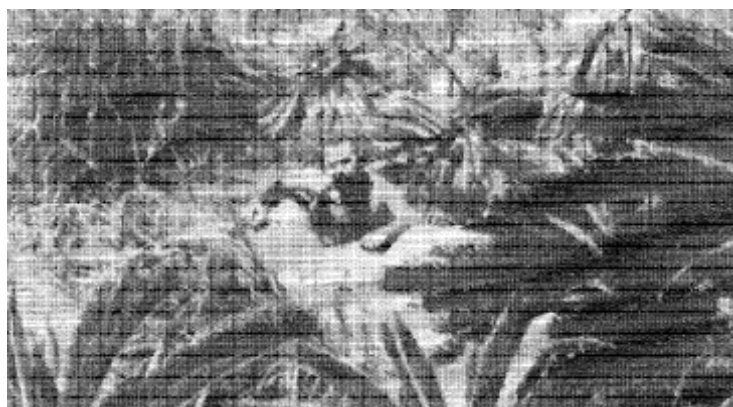
To vše vedlo k tomu, že japonci museli ve svých pevnůstkách bojovat až do sebeobětování. Posily k nim dorazit nemohly. Obránci rovněž ze svých postavení nemohli ustoupit, protože v otevřeném terénu by byli vystaveni vražedné palbě američanů. Největší japonskou chybou tedy bylo, že nevybudovali dostatečné množství krytých komunikací mezi jednotlivými opěrnými body.

Někteří američtí důstojníci se domnívali, že japonci se do týlu jejich jednotek přesouvají podzemními tunely. Mnohem pravděpodobnější však je, že šlo o jednotky, které zůstaly ve svých postaveních uvězněny. Jeskynní postavení neumožňovala skrytý ústup. Jelikož japonci nedokázali ustoupit, octli se za americkými liniemi. Oběma stranám tato situace značně znepríjemňovala život.

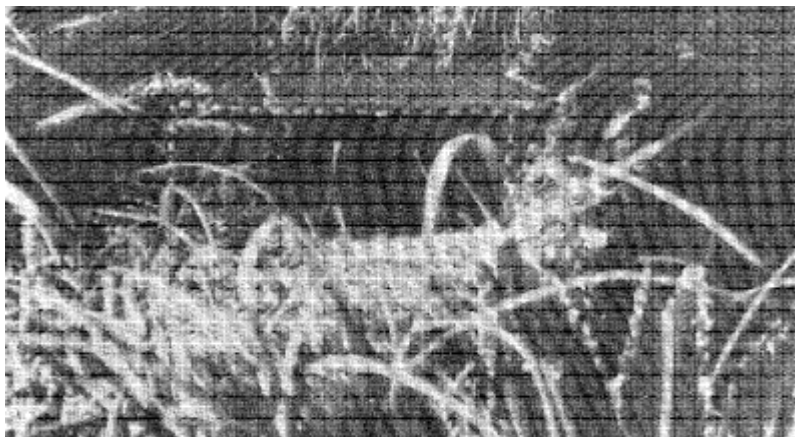

Source: 10th Army, Monograph, pt. II, sect. B, pp. 4, 6.

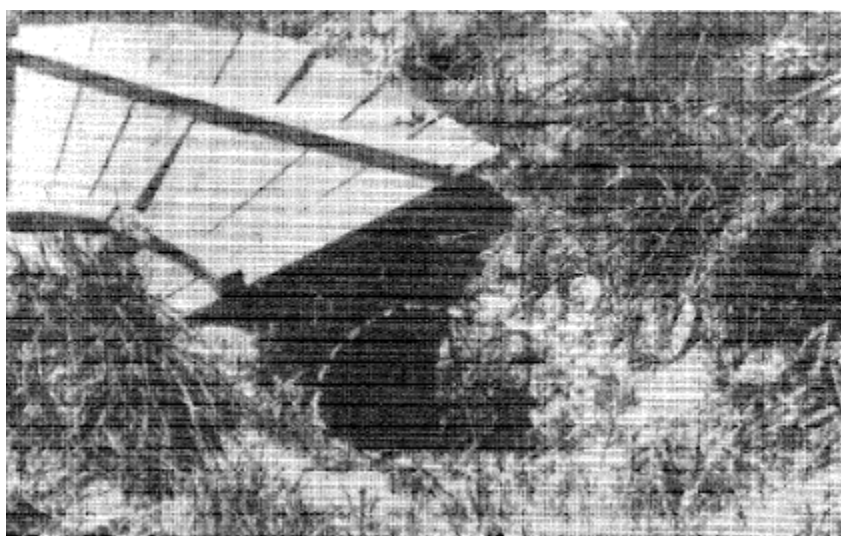
Obr. 9: Příklady japonských kulometných pevnůstek

Obr. 10: Vstupní šachta jedné z pevnůstek z obrázku č. 9

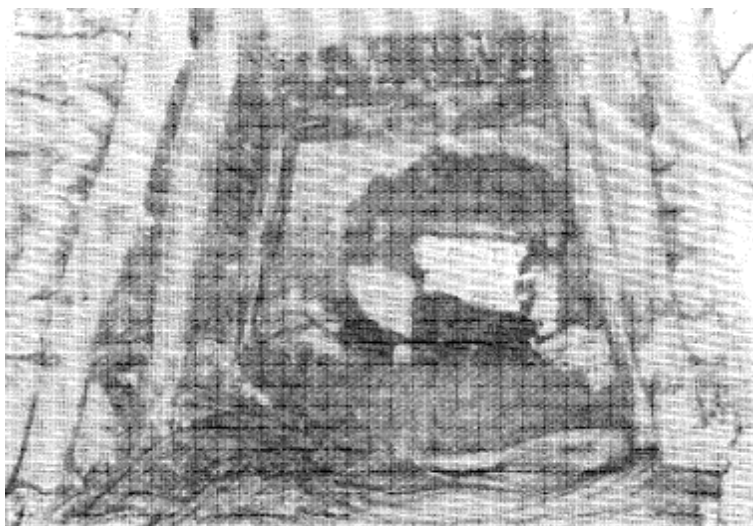
Obr. 11: Střílina jedné z pevnůstek z obr. 9. Pro názornost je střílina zvýrazněna bílou přerušovanou čarou.

Obr. 12: Ústí vstupní šachty a dřevěný poklop

Obr. 13: Poklop částečně zamaskovaný drny

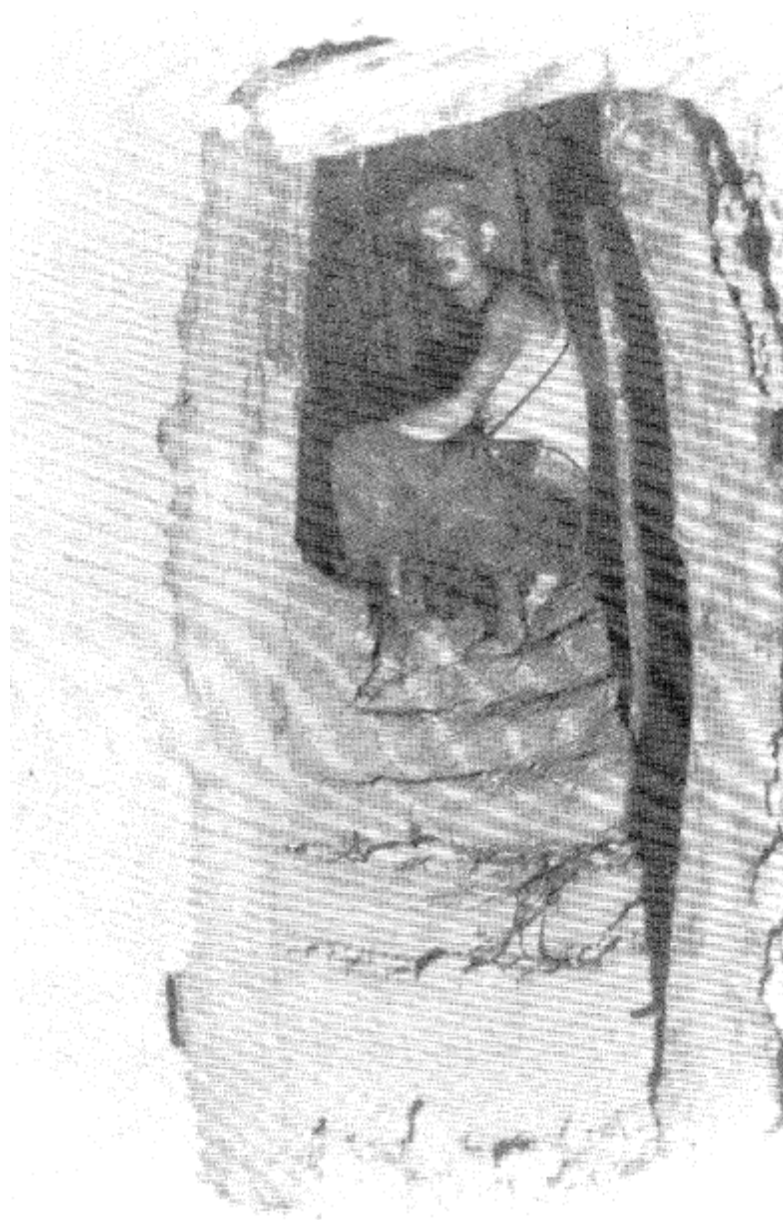
Obr. 14: Vyztužený přístupový tunel

Obr. 15: Vnitřek vstupní šachty

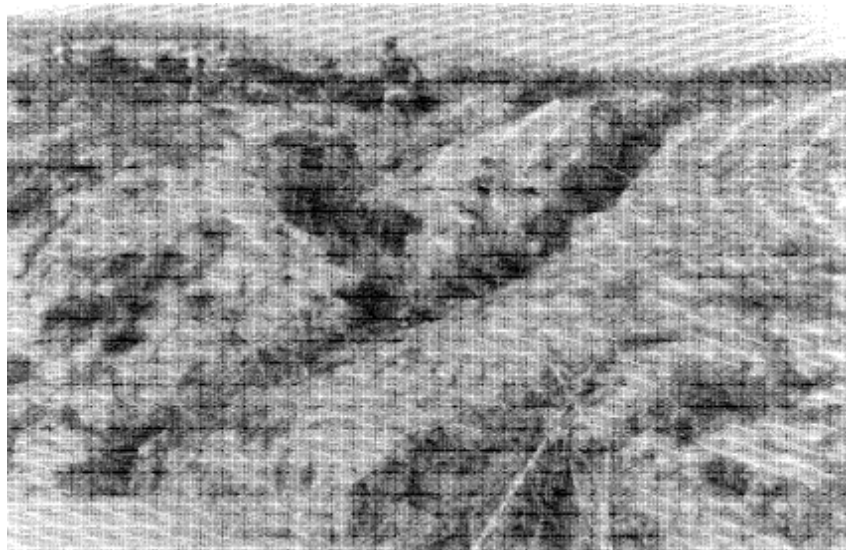
Obr. 16: Přístupový tunel

Obr. 17: Dřevem vyztužený přístupový tunel

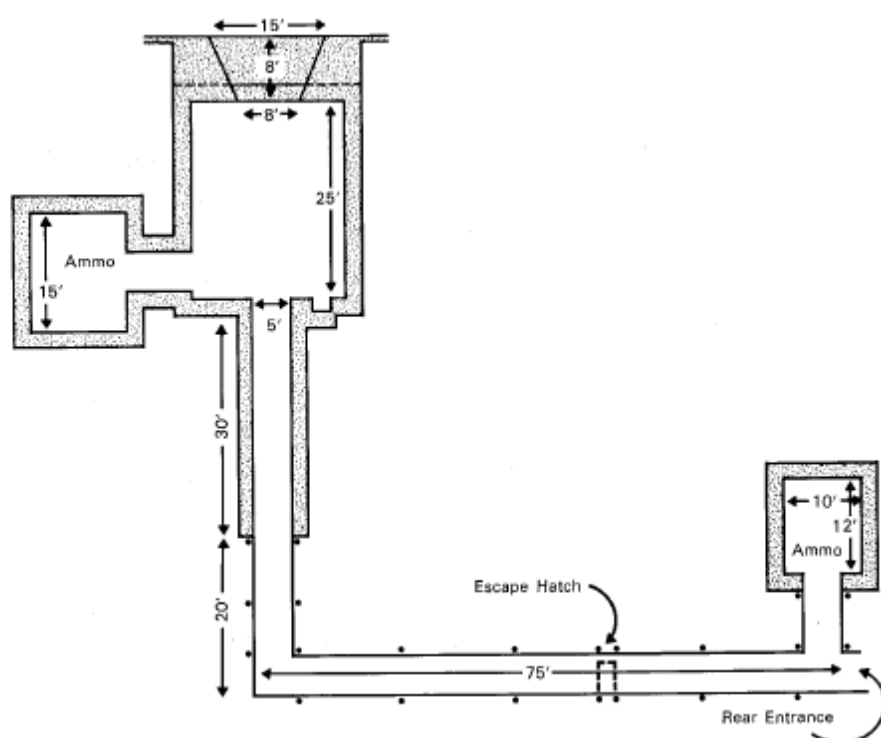

Obr. 18: Spojovací zákop

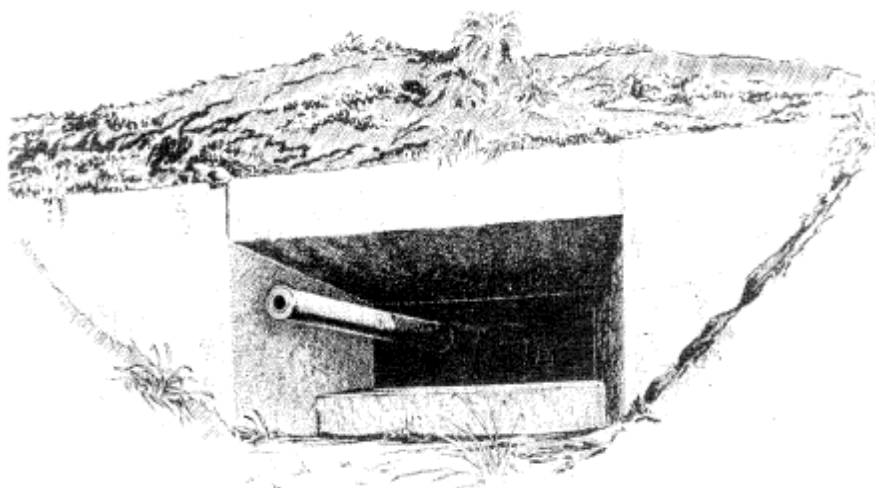

Obr. 19: Spojovací zákop. Nosná konstrukce maskování je zhotovena z bambusu.

Kromě pěchoty se pod zemí nacházelo rovněž dělostřelectvo všem možných ráží. Velikost dělostřeleckých postavení závisela na typu zbraně. Konfigurace dělostřeleckých pevnůstek však byla velmi podobná těm kulometným. Jedno ze dvou 150 mm děl, která postřelovala zátoku Nakagusuku bylo umístěno v postavení chráněném železobetonovou zdí. Střílna byla 8 stop široká. Střelecká místnost měla rozměry 15 x 25 stop. Ubikace pro obsluhu děla se nacházely v přístupovém tunelu. Většina dělostřeleckých a kulometných pevnůstek byla v podstatě tvořena kavernou s betonovou čelní stěnou (obr. 20).

Obr. 20: Pevnůstka pro 150 mm kanón

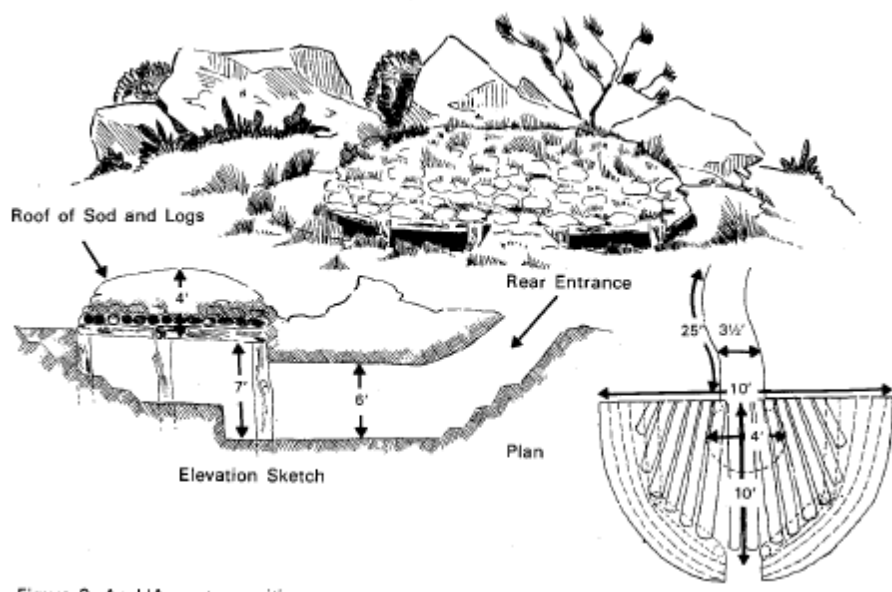

Obr. 21: Pevnůstka pro 150 mm kanón

Obr. 22: Zadní stěna střelecké místnosti pevnůstky pro 150 mm kanón

Světlomety a dálkoměry byly rozmístěny v podobných pevnůstkách poblíž dělostřeleckých postavení. Postavení minometů měla půlkruhový půdorys. Typické postavení minometu mělo průměr cca 10 stop a hloubku 4,5 stopy. Postavení bylo chráněno vějířovitou, dobře zamaskovanou, stropnicí. Vstupovalo se do něj podzemní chodbou. Po obvodu půlkruhu se nacházelo několik střílen. Ty vznikl prostým odhrabáním zeminy (obr. 23, 24).

Obr. 23: Palebné postavení minometu

Obr. 24: Střílny minometného palebného postavení

Použité prameny a literatura: Leavenworth papers, number 19, Japan's battle of Okinawa, by Thomas M. Huber, Combat studies institute, Fort Leavenworth, Kansas, 1990

Autor: Ing. Vladimír Polášek

Web: www.polni-opevneni.websnadno.cz

E-mail: vladimir.polasek@atlas.cz